

3. ВЕЛИКІ ПІДПРИЄМСТВА В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО...

процесі роботи організації. У цьому контексті набуває нового змісту тенденція інтернаціоналізації розвитку трудових ресурсів.

Сучасна транснаціональна корпорація є креативною в багатьох аспектах своєї праці. Вони дуже рідко обирають стратегію диверсифікації, а натомість зберігають вузьку спеціалізацію. У цьому контексті їх роль у сучасному суспільстві є важливішою, ніж роль класичної та адаптивної корпорації, адже саме вони формують потреби і визначають цілі суспільного виробництва. Дуже важливою рисою цього типу корпорацій називають те, що вони здатні не лише самостійно розвиватися, але й постійно змінюватися, даючи життя новим компаніям.

3.3. Розвиток великих підприємств у інноваційній системі України та шляхи її вдосконалення

Реалізація інноваційної моделі економічного зростання гостро ставить питання про місце і роль великих корпоративних структур в інноваційному процесі [25]. З одного боку, великі корпоративні структури мають набагато кращі ресурсні можливості для реалізації інноваційних стратегій ніж підприємства малого та середнього бізнесу, але, з іншого, - великі підприємства, монополізуючи ринки, втрачають мотивацію до інноваційної діяльності, що може серйозно гальмувати інноваційні процеси в країні. Ця проблема існує для всіх країн, включаючи всі розвинені [26]. Не оминула вона і перехідні економіки разом з Україною, де за командно-адміністративної системи утворилася структурна домінація великих підприємств. Так, в Україні великі підприємства, маючи за чисельністю працюючих 12-ти відсоткову частку, випускають майже 60 відсотків обсягу всієї продукції, а щодо фінансування інноваційного процесу, то на них припадає майже три чверті такого інвестування. Проте інноваційний процес в країні невпинно згасає. Не зупиняються негативні тренди скорочення кількості інноваційних підприємств та їх результативності. Кількість великих підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, постійно зменшується при тому, що частка таких підприємств залишається меншою за половину всіх великих корпоративних структур. Одночасно треба зауважити, що малий і середній бізнес України майже зовсім не розвиває інноваційний процес.

Світовий досвід не дає однозначної відповіді щодо ефективного розміру інноваційного підприємства [27]. Але для України вагома роль великих підприємств в інноваційному процесі є реальністю. Тому дослідження особливостей інноваційної поведінки таких структур і визначення відповідних механізмів державної інноваційної по-

літики щодо її стимулювання в контексті забезпечення економічного зростання є актуальними як на теренах теорії, так і для практики формування державної економічної політики.

Головною причиною необхідності запровадження в Україні інноваційної моделі розвитку є те, що перехід на ринкові відносини на пострадянському просторі вивів на перший план проблему низької ефективності використання ресурсів та екстратратності виробництва на мікро- та макрорівні. Стара неефективна структура виробництва підтримує стагфляційні процеси, які є реакцією по відновленню макроекономічної рівноваги шляхом значного зниження ефективного сукупного попиту. Вихід із подібної ситуації не може бути здійснено шляхом прямого втручання держави в економіку засобами фіскальної чи монетарної макроекономічної політики. Рецепти "лікування" у такому випадку пов'язані, насамперед, з інституційними заходами щодо стимулювання динамічних структурних змін на рівні підприємств. Такі процеси можуть відбуватися переважно тільки через інноваційні технологічні зміни. Проте сьогодні в Україні ще не створено дієвого механізму забезпечення відповідної трансформаційної політики.

Протягом останніх двох десятиріч світ став свідком безпрецедентного зростання впливу науки і нових технологій на соціально-економічну динаміку всіх країн. Виявилось, що неспроможність здійснювати структурну перебудову національної економіки відповідно до вимог нової технологічної парадигми чи зволікання з проведенням таких структурних змін не просто гальмує її розвиток, а й призводить до економічної деградації. Тому актуальним стало завдання розбудови інтегральних систем стратегічного управління, спрямованих на забезпечення високого рівня глобальної соціально-економічної конкурентоспроможності країни [28]. Новою важливою особливістю розвитку стало суттєве підвищення міжнародної конкуренції не тільки на зовнішньому, але й на внутрішньому ринках.

Який внесок у вирішення нагальних викликів часу здійснюється вітчизняними великими підприємствами? На рис. 3.2 можна чітко бачити, що загальнонаціональна тенденція зниження рівня інноваційної активності промислових підприємств стосується всіх представлених груп за розміром працюючих. Серед великих підприємств у 2005 р. тільки 42,4% проводили інноваційні заходи, до того ж ця частка фактично постійно знижувалася. Та ж сама тенденція демонструється і середніми, і малими підприємствами. Це свідчить про те, що в Україні поки що навіть не підійшли до тих діалектичних колізій співвідношення великого та малого бізнесу в сучасній знаннєвій економіці, які

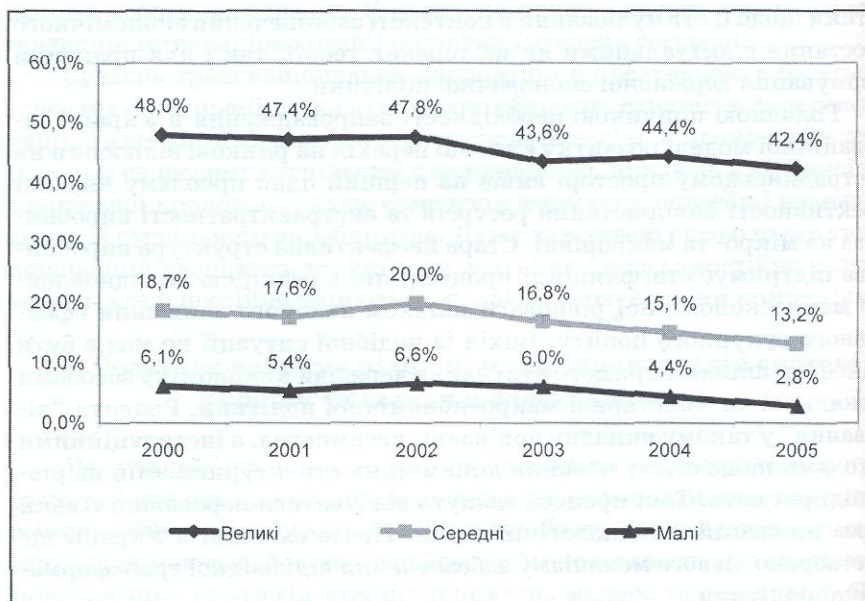

Рис. 3.2. Частка інноваційних підприємств у загальній кількості промислових підприємств за чисельністю працюючих, %

Джерело: Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2003. – С. 174, 175.; К., 2004, табл. 9.11, С. 194; К., 2005; К., 2006, табл. 9.6.

ми розбирали у попередньому параграфі стосовно розвинених країн. Також треба зауважити, що наведена статистика стосується тільки промисловості (мікропідприємств). Якщо взяти всю економіку, та картина буде ще гірша. У 2004 р. тільки 0,6% підприємств впроваджували інновації. У промисловості цей показник досягнув тільки 2%, а всі інші галузі за видами економічної діяльності не перевищували й піввідсоткового рівня (окрім освіти, де показник становив 0,6%). У загальних інвестиціях в основний капітал інноваційні витрати становили 6,38% по всій економіці та 15,8% у промисловості [29].

Дані про динаміку кількості інноваційних підприємств в промисловості України за 2000-2005 рр. у розрізі величини фірм за чисельністю працюючих представлено в табл. 3.8. Слід зазначити, що ці дані не охоплюють мікропідприємства з невеликим обсягом випуску продукції, тому по відношенню до всієї сукупності промислових підприємств є ще й заниженими. З наведених даних видно драматичну картину розвитку української інноваційної сфери, коли зменшення кіль-

**Динаміка кількості інноваційних підприємств у промисловості
України у розрізі їх величини за чисельністю працюючих
у 2000–2005 рр., од.**

Кількість працюючих, <i>чол.</i>	2000	2001	2002	2003	2004	2005
менше 50	134	143	185	186	131	85
50 – 999	1230	1223	1314	1048	957	855
1000 і більше	341	331	310	262	271	253

Джерело: Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2003. – С. 174, 175; К., 2004, табл. 9.11. – С. 194; К., 2005, табл. 9.6; К., 2006, табл. 9.6.

Так, у 2005 р. кількість таких малих підприємств знизилася на 48%, а середніх стало менше на 11%. До того ж показовим є факт, що тенденція на небезпечне зменшення кількості інноваційних підприємств у всіх представлених групах проявилася саме в роки динамічного економічного зростання в Україні.

Проте тенденція зменшення кількості інноваційних підприємств компенсувалася збільшенням обсягів інноваційного фінансування. Але тут спостерігається відчутна диспропорція у темпах зростання між великими та малими і середніми підприємствами (рис. 3.3). Наведені дані є ще одним доказом, що малий бізнес в Україні практично не має інноваційної спрямованості, що суперечить показаним раніше світовим тенденціям. Але, як ми переконалися у другому параграфі, сьогодні це також є дуже небезпечним явищем для інноваційного розвитку великих корпоративних структур в Україні, бо високотехнологічні підприємства повинні мати можливість народжуватися в малому бізнесі, а далі набувати розвитку і експансії, перетворюючись на потужні корпорації, які стають гравцями на світових ринках. Але для цього треба мати розвинений та ефективний фондовий ринок, де відбувається зростання вартості спочатку малої, а потім великої корпоративної структури.

Перехід від розвитку, заснованого на імпорті технологій, до власного інноваційного виробництва є не простим. Це потребує прямої участі держави в забезпеченні високого рівня інновацій за допомогою бюджетних і приватних інвестицій у дослідження й розвиток, піднесення рівня освіти, зміцнення ринків капіталу й регулятивної системи, яка сприяє появі високотехнологічних підприємств. Зрос-

3. ВЕЛИКІ ПІДПРИЄМСТВА В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО...

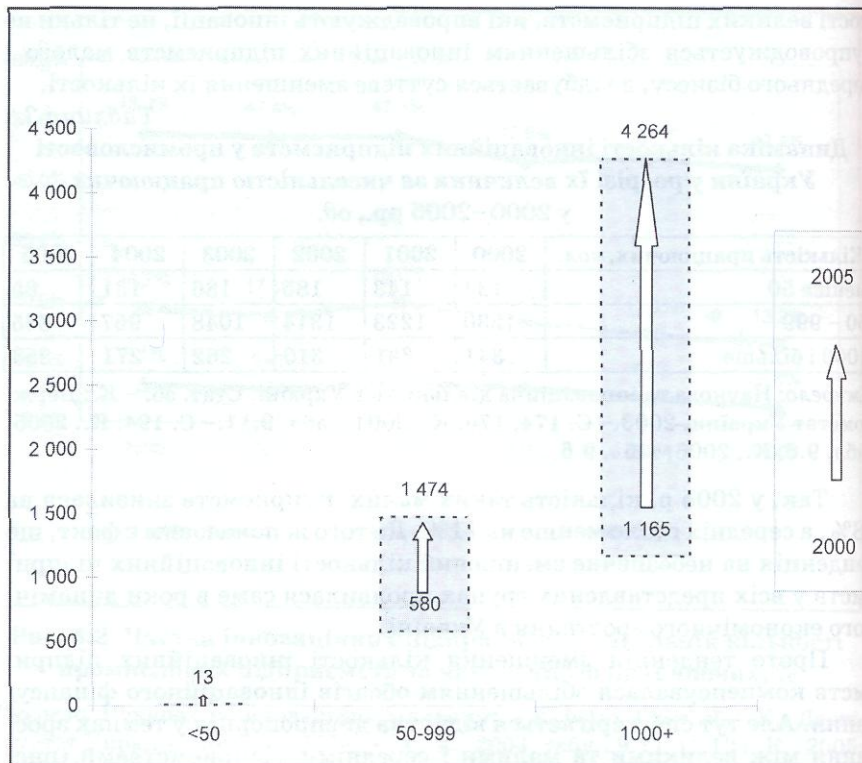

Рис. 3.3. Структурна динаміка загального обсягу фінансування інноваційної діяльності в промисловості України, групи підприємств за чисельністю працюючих у 2000–2005 рр., млн. грн

Джерело: Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. зб.- К.; Держ-комстат України, 2003.- С. 174, 175, 186; К, 2004, табл. 9.33, 9.34; К, 2006, табл. 9.29.

тає значення підвищення кваліфікації персоналу. Сьогодні конкурентоспроможність багато у чому залежить від можливостей створення й діяльності регіональних інноваційних кластерів.

Новим явищем сучасної економічної ситуації є те, що інноваційний розвиток технологій здійснюється шляхом їх постійного ускладнення. Але такого ж ускладнення потребують і відповідні управлінські системи виробництв, особливо великих корпорацій. Емпіричні дослідження еволюції організаційних структур передових фірм світу показали, що тривалий успіх на теренах інноваційних складних технологій знаходиться у прямій залежності від спроможності фірм

3.3. Розвиток великих підприємств у інноваційній системі України...

до реорганізації своєї організаційної структури у більш складний управлінський і технологічний комплекс. Органічним наслідком такого процесу є входження фірми у взаємодію з іншими фірмами в рамках розгалуженої складної підприємницької мережі. Тому еволюція розвитку інноваційних виробничих систем відбувається у напрямках пошуку нових організаційних форм, які дозволяють підвищувати продуктивність залучених ресурсів. Це - головна ознака і причина утворення нових глобальних підприємницьких агломерацій, зокрема кластерного типу.

Економічна ефективність інноваційного процесу засвідчується підвищенням продуктивності виробничих факторів. Тому центральним пунктом економічної політики корпорації повинно бути управління інвестиційно-інноваційними процесами, які обумовлюють, як кінцевий результат, реальне збільшення продуктивності праці. Оцінку останньої в контексті міжнародних порівнянь можна робити за допомогою показника ВВП на одного працюючого. Такі параметри відстежуються міжнародною статистикою і тому є інформація для міжнародних порівнянь. Зокрема, розрахунки для 2003 р. свідчать, що продуктивність одного працюючого в Україні становила лише 16,14% від показників одного працюючого в США (розрив становить 65 629 тис. дол. США на рік). У Росії відповідно 25,83% (розрив 58 048 тис. дол. США на рік). І якщо Росія за рівнем продуктивності праці в 2003 р. практично досягла рівня 1990 р. (27,45% від показника США), то Україна до цього рівня (25,04%) ще не повернулася. Для порівняння, за той самий час Польща збільшила продуктивність праці одного працюючого з 29,09 до 41,8% від рівня США.

Показники продуктивності праці в Україні - одні з найнижчих серед країн Східної Європи та СНД, що є свідченням застою в науково-технологічній сфері. За роки незалежності обсяг виконаних наукових і науково-технічних робіт, у розрахунку на одного виконавця, у цінах 1990 р., скоротився на порядок. Без здійснення структурних реформ і проведення дієвої інноваційної політики Україна не зможе подолати показаний розрив продуктивності, що обумовить також уповільнення і темпів її економічного зростання.

Такі ж невтішні висновки можна зробити з результатів відомого дослідження Світового економічного форуму щодо рейтингів конкурентоспроможності країн [30], де основними агрегованими факторами, які впливають на економічний розвиток будь-якої країни, визначено технології, суспільні інституції та макроекономічне середовище. Зокрема, індекс технологій є композитом із таких субіндексів: індекс інновацій, який відображає інновації, що сприяють економічному

зростанню, індекс інформаційних і комунікаційних технологій та індекс технологічного трансферу, який враховує торгівлю ліцензіями на іноземні технології. У цих "турнірних таблицях" світових інноваційних змагань Україна посідає місце серед аутсайдерів і за останні роки погіршила свою конкурентну позицію. Так, у 2005 р. Україна за загальним індексом конкурентоспроможності посіла тільки 84-е місце у світі, що обумовило віднесення її до групи країн низького рівня. За виключенням Молдови, всі країни - наші сусіди, віднесені до середнього рівня конкурентоспроможності. Більш детальний аналіз показав, що, перш за все, це обумовлено низьким рейтингом технологічного фактора (85 місце), особливо субфактора інформаційних технологій, який сьогодні є вирішальним у глобальному змаганні країн. Тому без суттєвої зміни інформаційно-інноваційної технологічної конкурентоспроможності Україні важко розраховувати на гідне місце у світовому економічному змаганні.

Серед колишніх "соціалістичних" країн найбільше зростання конкурентоспроможності виробництва відбулося в економіці Угорщини, що обумовлено її високим місцем за індексом технологічних змін. Але цей приклад також засвідчує, що конкуренти не стоять на місці: за останні три роки Угорщина здала позиції і посунулася в рейтингу з 28-го на 39-е місце. Іншим позитивним прикладом для нас можуть бути Греція і Португалія, що є найбіднішими країнами старого ЄС-15, але які для позбавлення становища аутсайдерів пішли шляхом посилення інноваційного розвитку, що призвело до поліпшення їх конкурентних позицій.

Важливу роль щодо ефективності впровадження інновацій відіграє також макроекономічне бізнесове середовище, яке сприяє чи гальмує адаптацію передових іноземних технологій. Проведені міжнародні порівняльні дослідження показали, що можна виділити в країнах, що розвиваються, три головні бар'єри, які не дозволяють їм ефективно впроваджувати нові технології: 1) недостатня законодавча та інституційна база для стимуляції динамічної незалежної ризикової підприємницької конкуренції; 2) скорочення кількості підприємців, у яких виникає бажання (мотивація) працювати на ринку високих технологій; 3) низький рівень доходу на душу населення, що не створює стимулів і фінансових можливостей працювати на довгострокову перспективу.

Таким чином, наведені дані підтверджують висновок про наявність технологічного детермінізму економічного зростання, що багато у чому обумовлює характер і результати "цивілізаційних" змагань національних економік за місце у світовому рейтингу "роз-

виненості". Тому для українського уряду конче необхідно усвідомити об'єктивність цих процесів. За сучасних умов міжнародної конкуренції для країни, яка прагне сталого розвитку, не існує іншого вибору, ніж здійснення політики мобілізації національного потенціалу на досягнення ефективного вписування у технологічну траєкторію еволюції людської цивілізації, яка сьогодні обумовлюється спроможністю країн реалізувати концепцію інноваційно-знаннєвої економіки в умовах інформаційного суспільства.

У знаннєвій економіці інноваційні технологічні зміни виступають головним фактором забезпечення конкурентоспроможності країни через підвищення ефективності використання знань і розвитку природних і людських ресурсів. Для формування в Україні сучасної виробничої системи, де вирішальну роль, як зазначалося, відіграють великі корпорації, можна скористатися позитивним світовим досвідом, перш за все Європейським. Наприклад, можна звернути увагу на досвід Франції, бо вона кардинально змінила свій традиційний підхід прямої бюджетної підтримки науково-технологічної діяльності на більш гнучку та ефективну схему, згідно з якою приватні інвестори розділяють із державою не тільки тягар, а також і значні прибутки від фінансування інноваційної діяльності підприємств шляхом створення партнерств у інноваційних проектах. Також важливою європейською особливістю є регіональна інноваційна політика. Управління інвестуванням в інноваційну діяльність здійснюється державою переважно на регіональному рівні, хоча для заохочення тих регіонів, в яких обсяги приватного капіталу залишаються недостатніми, фінансування надається з державного бюджету. Якщо проаналізувати співвідношення джерел фінансування науково-технологічної сфери в Європейських країнах, то ми можемо побачити чітку закономірність зростання частки бізнесового сектора у фінансуванні досліджень і розробок (ДР) зі зростанням економічної розвиненості країни. Дані щодо вибраних країн наведені в табл. 3.9.

Останніми роками Україна значно збільшила бюджетні витрати на дослідження та розробки, але й розвинені країни продовжували збільшувати частку бюджетного фінансування науково-технологічної сфери. Представлені дані переконливо демонструють активну інноваційну політику європейських країн. Тому для України відмова від глобальних технолого-інноваційних змагань фактично залишить нашу країну в попередньому (індустріальному) технологічному укладі. Уникнення конкурентної боротьби на теренах авангардних технологій сучасності призведе до закріплення за нашою країною місця серед аутсайдерів економічного добробуту.

3. ВЕЛИКІ ПІДПРИЄМСТВА В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО...

Для України європейський досвід показує, що застосування переважно бюджетного типу фінансування інноваційної діяльності може бути недостатнім з точки зору забезпечення її міжнародної конкурентоспроможності. Державним органам влади необхідно створювати максимально сприятливі умови для інвестицій бізнесових структур у науково-технологічну та інноваційну сферу, особливо великих корпоративних структур. Таким чином, дуже важливим є надання державою допомоги підприємствам у започаткуванні інноваційних програм, а також шляхом допомоги приватному капіталу у визначенні та прийнятті на себе ризику фінансування найбільш перспективних із цих програм. Крім цього, світовий досвід вказує, що традиційний бюджетний підхід - менш ефективний, ніж об'єднання приватних і державних коштів.

Таблиця 3.9

Частка державного і бізнесового секторів у загальному обсязі фінансування досліджень і розробок у 2004 р., %

Країна	Частка державного сектора	Частка бізнесового сектора
Європейський Союз – 25	33,8	55,6
Швеція	21,0	71,9
Фінляндія	25,7	70,0
Німеччина	31,1	66,1
Франція	38,4	52,1
Іспанія	40,1	48,4
Чехія	41,8	51,5
Греція	46,6	33,1
Угорщина	58,0	30,7
Португалія	61,0	31,5
Польща	62,7	30,3

Джерело: Євростат, OECD.

Як уже відзначалося, особливістю Європи є розвиток малого інноваційного підприємництва, яке повинно давати поштовх розвитку наукомістких великих корпорацій, створювати передумови для успішної реалізації всіх стадій інноваційного циклу: від досліджень до інвестицій в дифузії інноваційних технологій чи продуктів. Окрім цього діяльність інноваційних малих і середніх підприємств, особливо нових, важлива для створення нових робочих місць і забезпечення довгострокового економічного зростання. Проведені дослідження засвідчили, що розмір підприємства не зменшує його

3.3. Розвиток великих підприємств у інноваційній системі України...

потенціалу щодо інноваційної діяльності. Малі та середні підприємства можуть продемонструвати більшу гнучкість в організації своєї діяльності, ніж великі підприємства. Проте більша диверсифікація діяльності останніх дозволяє їм зменшити ризик окремого проекту і, відповідно, більше ризикувати. У цьому контексті розмір підприємства - важливий фактор, що визначає його фінансову поведінку в інноваційних процесах.

Для забезпечення ефективності інноваційної діяльності в Україні доцільно заохочувати створення різних джерел її фінансування, особливо для малих і середніх підприємств, які мають труднощі у доступі до традиційних джерел фінансування. В Україні нестабільний фінансовий стан багатьох новостворених підприємств обумовлений відсутністю ефективних механізмів державної інноваційної політики щодо стимуляції інноваційних інвестицій. Залишається надвисокою ціна відповідних кредитів, що вказує на збереження високих ризиків у банківській системі та небанківських фінансових інституціях.

Висока ступінь фінансової невизначеності щодо майбутнього комерційного успіху інноваційних проектів відповідно обумовлює невизначеність очікуваного доходу від інвестування у такі проекти. Це викликає специфічну фінансову стратегію високотехнологічної компанії, коли значний фінансовий ризик поєднується з жорсткими обмеженнями щодо доступу до зовнішнього фінансування інвестиційних проектів. У цьому контексті рельєфно видно аргументи, чому потужний розвиток інноваційної сфери прямо залежить від ефективності спеціальної державної інноваційної політики, яка передбачає застосування прямих і непрямих інструментів підтримки та стимулювання інноваційної діяльності всіх типів підприємств як малих, так і великих. Наявність високого ступеня ризику, пов'язаного із майбутнім промисловим і комерційним впровадженням продукту або послуги, пояснює природну ринкову обережність і виваженість інвесторів щодо нових проектів або підприємств.

Якщо подивитися на специфіку європейських венчурних компаній, які свідомо йдуть на інноваційний ризик, то можна побачити, що вони в основному працюють із великими проектами, а їх мінімальна участь перевищує двісті тисяч євро. Якщо проект є успішним, то знайдення додаткових фінансових ресурсів - не надто складне завдання. Великий обсяг інвестицій дозволяє розробити нову або вдосконалити існуючу продукцію, успішно конкурувати і мати доступ до позик. Дуже важливим для ефективності схем венчурного фінансування є можливість розміщення акцій компанії на фондових ринках, які мають достатні показники поглинання нових акцій та достатню ліквідність.

3. ВЕЛИКІ ПІДПРИЄМСТВА В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО...

Про масштаби державної підтримки інноваційної діяльності за допомогою пільгового оподаткування в деяких розвинених країнах дає уяву табл. 3.10. Можна бачити, що державне субсидювання досліджень і розробок через надання податкових пільг досягає значних масштабів і, відповідно, серйозно стимулює інноваційну діяльність. Цей вид державного фінансування розвитку інноваційної сфери продовжує удосконалюватися і застосовуватися в багатьох європейських країнах.

Таблиця 3.10

Частка податкового субсидювання у загальних витратах на дослідження і розробки в деяких країнах OECD у розрізі малих, середніх і великих підприємств у 2004 р., %

Країна	Малі та середні підприємства	Великі корпорації
Іспанія	44	44
Португалія	28	28
Данія	17	17
Угорщина	16	16
Японія	19	14
Франція	13	13
Австрія	12	12
Великобританія	11	9
США	6	6
Ірландія	5	5
Нідерланди	12	3
Італія	45	-

Джерело: дані OECD.

Проте треба зауважити, що державна підтримка не може сама по собі замінити недержавне фінансування. Вона може бути пусковим механізмом інноваційної активності, але для успішного завершення всього інноваційного циклу, тобто коли дослідницькі етапи органічно переходять у стадії впровадження і відбувається дифузія інновацій, потрібен потенціал джерел приватного фінансування і заохочувати цей процес держава повинна так само, як і підтримувати дослідження і розробки.

Всі розвинені економіки створили системи, які поєднують фінансову допомогу та податкові стимули для підтримки інноваційної діяльності підприємств. Проте загальновизнаним є той факт, що ефективність таких систем не самозрозуміла доки вони не набудуть загального характеру та не стануть націлені на конкретні сфери еко-

номічної діяльності, гармонійно поєднуючи державні фінанси та приватні джерела фінансування.

Активізація механізмів державної підтримки інноваційної діяльності у світі була також і наслідком реальних кризових подій нещодавнього минулого: крах ринку нерухомості та збільшення кількості неповернених позик. За цих умов у 2000 р. багато приватних фінансових посередників покинули ринок венчурного капіталу. Ситуація, яка, з одного боку, відрізняється від української, а з іншого - подібна їй за характером кризових явищ, обумовила, як зазначають аналітики, формування в країнах Європейського Союзу лінійної дворівневої системи державної інноваційної політики: перша - бюджетні кошти використовуються переважно для забезпечення тих науково-технічних проектів, які є більш ризикованими і на початковій стадії, як правило, мають нижчий рівень прибутковості; друга - стимулюється приватне фінансування інноваційних проектів, які вже перебувають на стадії виконання та впровадження у виробництво.

Важливим принципом державного фінансування вважається прозорість процесів виділення коштів та відповідного контролю. Інвестор інноваційного проекту не є банкіром, який дає у кредит кошти під заставу, взаємовідносини між інвестором і виконавцем інноваційного проекту носять форму партнерства, що означає розподіл ризиків і прибутку. В Європі інвесторами інноваційних проектів виступають в основному банківські групи, інституційні інвестори (страхові та пенсійні фонди), які намагаються диверсифікувати свої фінансові інвестиції. До цієї групи належать також незалежні підприємці, діяльність яких полягає саме в управлінні фондами інвестиційного капіталу. Такі підприємницькі фонди також зазвичай фінансуються Європейським банком реконструкції та розвитку та фондами регіонального розвитку, які сприяють розвитку малих і середніх підприємств на місцевому рівні. Цей аспект європейського досвіду міг би представляти інтерес для України в контексті посилення економічної ролі місцевого самоврядування. Наприклад, значний обсяг непрямої підтримки інноваційної діяльності та розвитку малих і середніх підприємств у Франції надходить від регіональних фондів консультативної підтримки, регіональних фондів сприяння передачі технологій, різних цільових програм, регіональних дирекцій з питань промисловості, досліджень і навколишнього середовища. Переважна більшість цього фінансування надходить із державного бюджету, проте п'ята частина - з Європейського фонду регіонального розвитку.

Підтримка інноваційної діяльності надається також шляхом видачі державних гарантій, які захищають приватних позикодавців

або утримувачів корпоративних прав від ризику невдачі. У таких схемах вибір проектів і контроль за ними здійснюються позикодавцем (утримувачем корпоративних прав). Державний гарантійний фонд переважно частково страхує ризику. Він надає гарантію стосовно ризику у розмірі в середньому 50% для інноваційних проектів існуючих підприємств, 70% для підприємств, які тільки розпочинають свою діяльність, механізм 100%-го гарантування не застосовується, оскільки він може заохочувати фінансові махінації. Тісна співпраця між позикодавцями (корпоративних прав) та фондом державних гарантій також сприяє вирішенню проблеми надмірної концентрації коштів у одного клієнта. Це - ситуація, що дозволяє позикодавцям повністю контролювати стосунки з такими клієнтами.

В Європі більшість інвестиційних фондів є приватними, створеними, як правило, великими банківськими групами та компетентними в оцінюванні складних технологічних проектів. Державна підтримка науково-технологічної діяльності проявляється у цьому випадку через механізм встановлення пільгового оподаткування. Визначення інвестування інноваційних проектів, як правило, дається у законі так само як і засоби, за допомогою яких відбувається інвестування інноваційних підприємств. З цих позицій принципово важливим для України є створення ефективних передумов для входження до Європейської науково-дослідницької сфери, спрямованої на забезпечення конкурентоспроможності виробництв на базі застосування високотехнологічних інновацій.

3.4. Інформаційно-комунікаційні корпорації в національній інноваційній системі

На сучасному етапі корпорація як така - найбільш ефективна форма існування підприємства. Це переконливо засвідчила еволюція економічних відносин впродовж минулого століття. Так, серед 100 найбільших економік світу - 51 корпорація і лише 49 країн. Вага корпорацій у світовому ВВП постійно збільшується і в кінці XX ст. становила вже 27,5%. Їх ділова активність не лише змінює розподіл сил на світових ринках, а й може суттєво вплинути на майбутнє окремих країн і всього людства в цілому. Тобто сьогодні можна говорити, що корпорації є одним із найважливіших інститутів сучасної економіки [31]. Вони щорічно збільшують свою присутність у світовій економіці за рахунок їх укрупнення, поглинання конкурентів, поглиблення інтеграції в економічні, соціальні, культурні, загалом глобалізаційні процеси. У попередніх параграфах вже зазначалося,

202